

“Må jeg bliver klogere i dit klasserum?”

- Et styrket samarbejde mellem læsevejleder og faglærer

Ord25

Oplæg v. Signe Skøt, Cand. mag. i audiologopædi og BA i dansk
Koordinator og underviser i FVU og OBU
Erhvervs- og læringscentret, HF & VUC København Syd

HILS PÅ DIN MAKKER

PRAESENTATION

3

min

- Jeg underviser / vejleder i...
- Det bedste ved mit job er..
- Min elever er..
- I den faglige arena er jeg optaget af..
- Min fritidsinteresse er..
- På denne konference vil jeg..

Sætningsstartere

Fællesskab

I dette oplæg får du

- viden om læsevejlederne og faglærernes kompetencer og samarbejdsflader
- inspiration til hvordan samarbejdet kan faciliteres
- konkrete idéer til samarbejdet
- inspiration til hvordan samarbejdet kan etableres
- mulighed for at planlægge en aktion på din skole med faglærer og læsevejleder i fokus

NU ER DET TID TIL OPVARMNING

4
min

- Snak med din makker om en god oplevelse som du har haft mellem faglærer og læsevejleder.. I får 1 minut hver
- Men....
- Snak med din sidemand om, hvordan det var
- Opsamling – hvad lagde i mærke til? Hvordan var det? Hvad oplevede I som læsevejleder og faglærer kan samarbejde om?

Vores elever og kursister kan godt ord med N, men der er stadig meget, som vi kan overføre til samarbejdsflade mellem læsevejleder og faglærer

Sprogskam

Manglende
erfaring med
læsning og
skrivning

Manglende
tro på egne
evner

Hvad siger eleverne?

”Jeg skriver faktisk overhovedet ikke ... særlig meget. [...] Jeg synes, det er rigtig træls at skrive. Jeg føler mig ikke særlig teknisk overhovedet. Sådan noget med computere og telefoner ... det kan hurtigt blive for meget for mig. Der er mange, der godt kan finde ud af at lave, at ændre skriften, du ved, så det bliver en anden skriftform, der tænker jeg bare okay, hvordan Søren gør du det? ... Jeg føler mig slet ikke teknisk anlagt overhovedet, så det tager lang for mig at skrive også. Hvor nogen, de bare sidder og trykker løs, der sidder jeg nærmest bare og trykker på en tast ad gangen.”

Hvad siger eleverne?

”Hvis jeg sidder derhjemme, og så får jeg at vide af min dansklærer, at jeg skal aflevere en opgave til i morgen eller til om en uge, så åbner jeg den, og så hvis, så læser jeg lidt på den, og hvis jeg så ikke kan forstå noget, så klapper jeg det bare sammen. Ellers, hvis der er en opgave, hvor der er noget læsestof, man skal læse med, så læser jeg læsestoffet, og hvis jeg ikke kan forstå opgaverne, så lukker jeg også bare min computer. I det mindste har jeg læst noget, tænker jeg. Det er sådan, jeg tænker, jeg har lavet noget i det mindste. Men det er ikke så tit, at jeg kan finde ud af det alene”.

”Det er også ... altså, det er min egen skyld, jeg er meget uansvarlig.”

Zainab, 20 år

Hvad siger eleverne?

”Men for mig, hvis jeg sidder og skriver, så siger jeg automatisk til mig selv: ”Det tager lang tid”. Fordi, jeg sletter mange gange, det, jeg har skrevet, og skriver det igen, sletter, skriver det igen. Så jeg bruger mange timer på at sidde og skrive det, jeg skal.”

”Når jeg ikke er sikker, så sletter jeg igen, og så skriver jeg igen. Hvis det er det samme, tit er det det samme, der kommer op at stå igen på linjen, bare måske med nogle få ord, der er ændret, så sidder det jo fast, så må det være det rigtige, det jeg skriver, og måske alligevel ikke, men det ved vi jo aldrig. Hvordan de vil have det.”

Morten, 21 år

Hvad siger eleverne?

»Jeg fik jo faktisk hjælp. Man får god tid til at lave tingene rigtigt og til at kunne læse tingene igennem og lave sine opgaver, så man ikke kommer ind til undervisning igen og igen med kun en halvt lavet opgave eller sådan noget. Lærerne er villige til at hjælpe og forklare det på forskellige måder, så man ved, at eleven forstår, hvad det er, de skal lære. De har en rigtig god forståelse for os elever og ser os i øjenhøjde i stedet for bare at være en autoritet. De ser virkelig en som en person – et menneske,« Elev HF Ordblind, student 2025

Hvad efterspørger de?

Eleverne efterspørger det, som skrivepædagogisk forskning foreslår:

- støtte til planlægning
- eksPLICIT instruktion
- brug af modeltekst
- skrivning af opsummeringer

Men de får det ikke nødvendigvis

- de får meget slutmålstænkning – ‘træning’ i opgaveformater
- på hf er der langt mellem elevernes forudsætninger og de komplekse krav

Hvis vi kigger ud i verdenen; Ordblindhed og læse- og skrivevanskeligheder er i alle fag

Ordblinde har også en markant lavere tro på egne evner og opnår i gennemsnit en afgangseksamen, der er 1,5 karakterpoint lavere end andre unge.

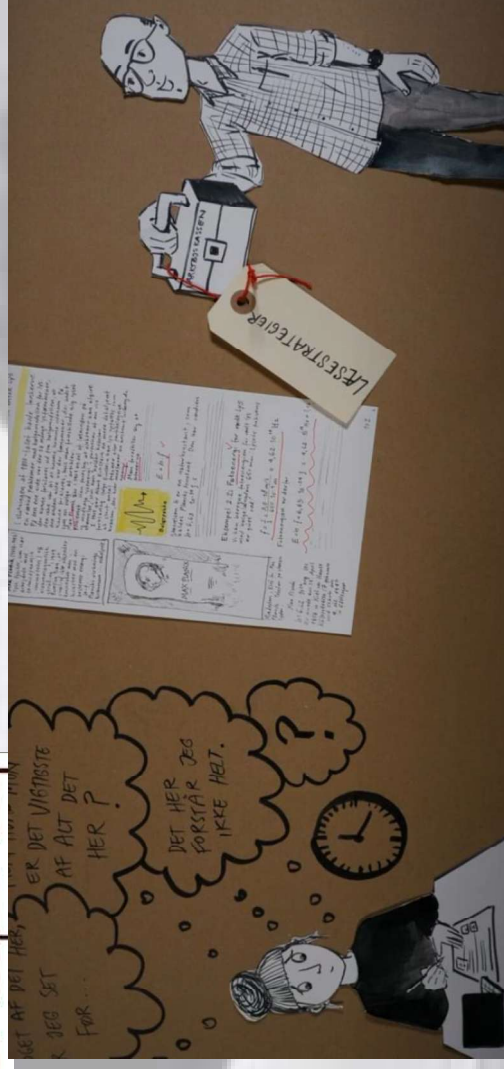
Kilde: Kraka Economics 2024

Tabel 3.2 Karakterer i folkeskolen, 9. klasse

	Alle	Ordblind nota	Ordblind- test	Ordblind med andre udfordringer
Folkeskolens afgangseksamen	6,2	4,7	4,6	4,0
Gns. matematik	6,9	5,2	5,1	3,9
Gns. dansk	6,9	4,9	4,8	3,9
Gns. retskrivning	7,0	4,0	3,9	3,2
Gns. læsning	6,8	4,6	4,5	3,8
Gns. skriftlig	6,8	4,7	4,6	3,7
Gns. mundtlig	6,9	5,3	5,2	4,3
Gns. kreative fag*	7,2	6,6	6,5	5,4
Specialklasse, (pct.)**	3%	8%	9%	25%

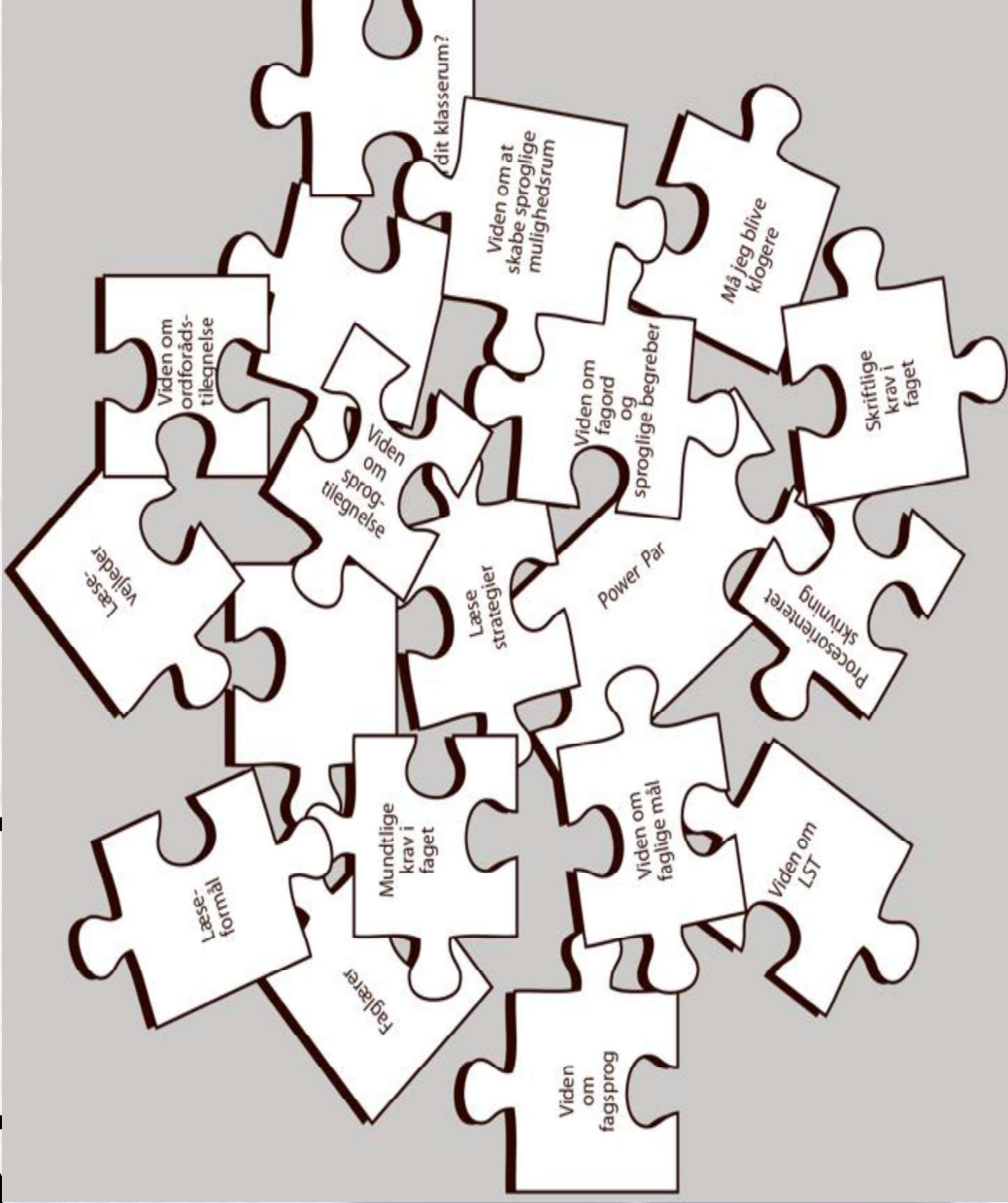
Anm.: * I de kreative fag indgår fagene billedkunst, musik, sløjd, håndarbejde, kværksæter, madkundskab og håndværk/teknik.
** angiver andelen, der har taget folkeskolens afgangseksamen i en specialklasse.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

The diagram shows three interlocking puzzle pieces arranged horizontally. From left to right, the pieces are labeled: 'Faglærer' (Subject Teacher), 'Power Par' (Power Pair), and 'Læsevejleder' (Reading Guide). The pieces are white with black outlines and interlock in a standard puzzle pattern.

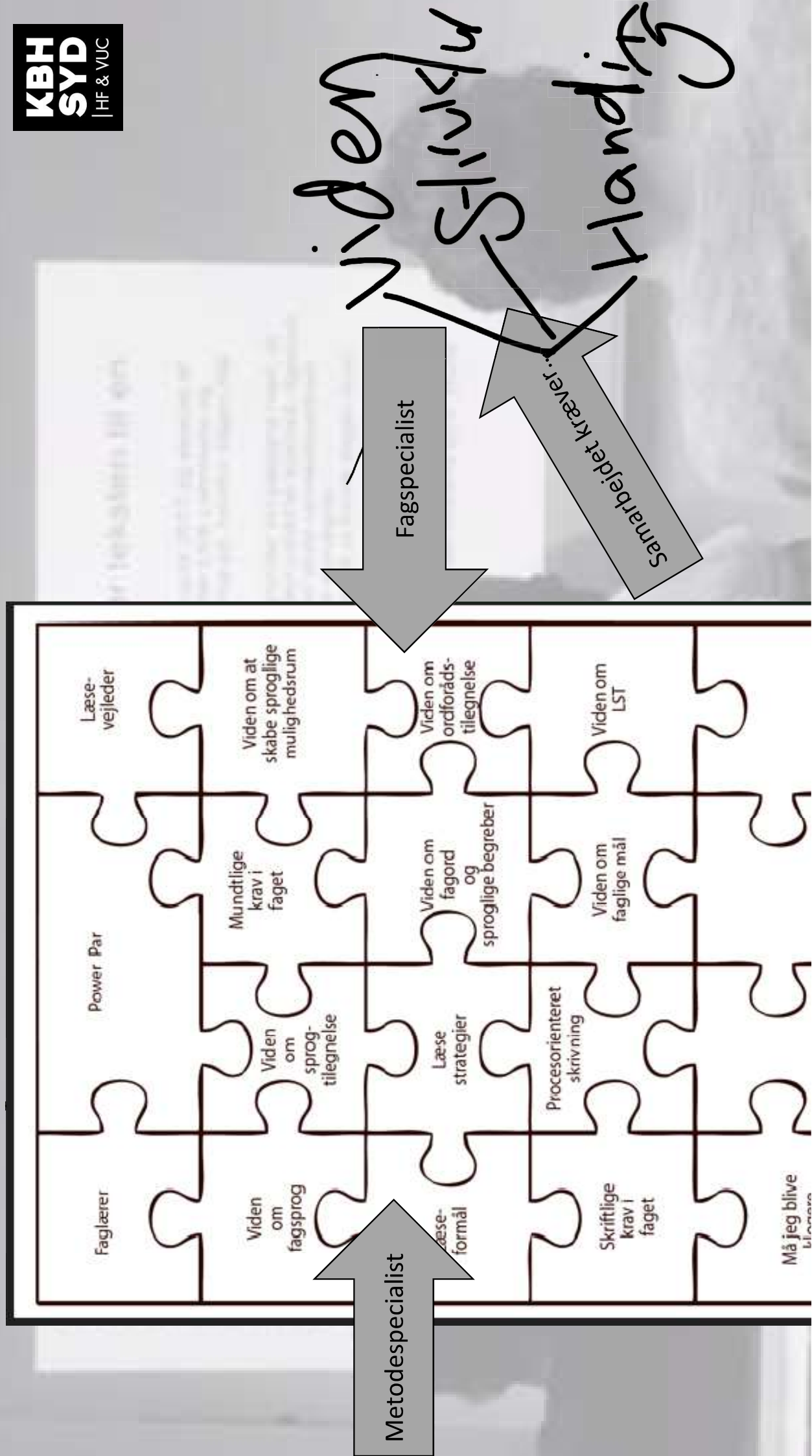

Byg puslespillet med din makker

8 min

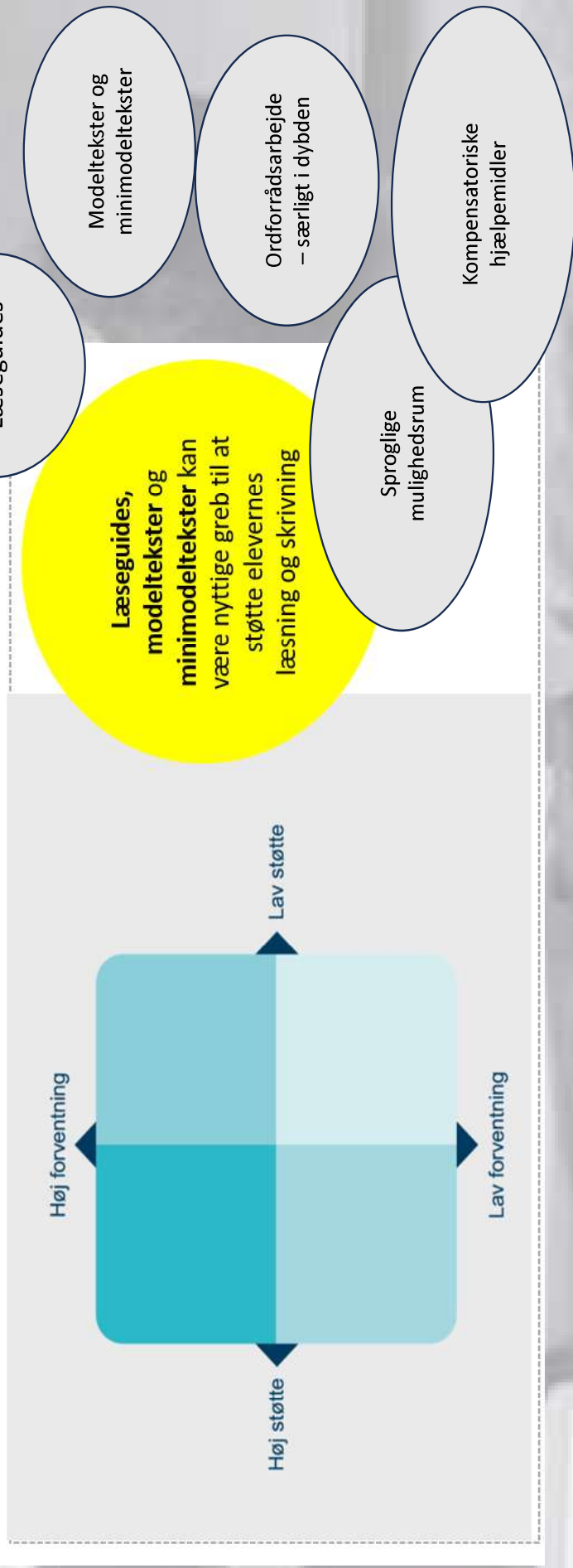

Find den brik, som I finder
mest relevant at
samarbejde med
faglæreren om

Samarbejdet beskrevet med ét ord

Stilladsering - i læsning og skrivning

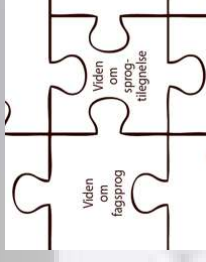

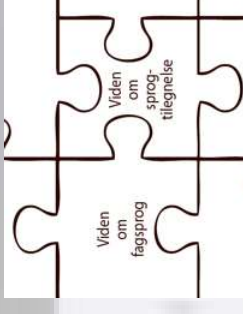
Hvilket sprog kræver faget?

Læseforståelse
– fokus på
sprogliche mål

Hvilket sprog
kræver faget?
Fokus på faglige
og sproglige
mål

Hvilket sprog kræver faget?

**KBH
SYD**
| HF & VUC

Hvilket sprog
kræver faget?
Fokus på faglige
og sproglige
mål

HVAD?

– Fagbegreber og nøgleord:

Ridderen, prinsessen, kongen mv.
Indre – indeni
Ydre – uden på
Karaktertræk
Smuk, modig, sød, klog osv.

Sproggruppen
Eksempel

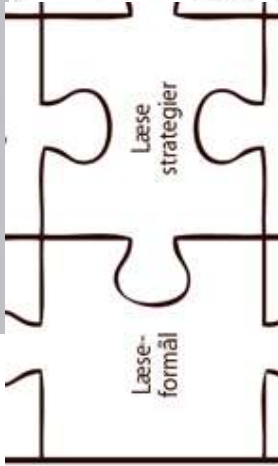
eventyr
indskolingen

Kommunikativ kompetence:
Beskrive personerne i eventyret

HVORDAN?

– Sætningsstartere:

Ridderens indre karaktertræk er...
Nogle af prinsessens ydre karaktertræk
er ...
Uden på er hun er meget smuk, men
inden i er hun ikke særlig sød

Læseguide – planlægningsskema

Læseguides

**KBH
SYD**
| HF & VUC

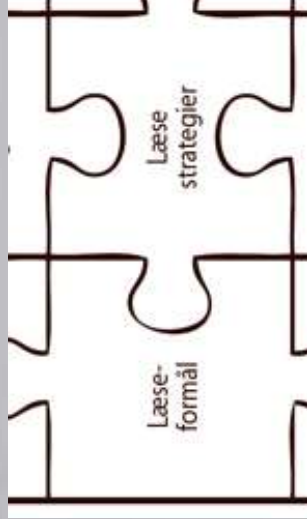
Denne læseguide hører til xx tekst/xx afsnit om _____
Dit formål med at læse denne tekst er, at du skal (opstil i punktform, hvis der er mere end et formål)

Teksten	Aktivitet (her skrives, hvilken aktivitet fra oversigten, der anvendes)
Teksten opdeles i afsnit og hvert afsnit kopieres/scannes ind i et felt. I højre side skrives aktiviteten, der passer til.	Du skal (skriv aktivitet og understøt gerne med linjer, punkter eller lignende hvis nødvendigt. Vælg aktivitet, der passer til tekstafsnittet: Læs og skriv, organiser, tænk efter, skimmellæs, spring over, mundtligt, tjek din læseforståelse)

Skriv til sidst:

Skriv med dine egne ord, hvad du har lært. Husk at se på læseformålet!

Samarbejde

Never start with the text!

Pauline Gibbons

Byg i stedet undervisningen op i tre faser:

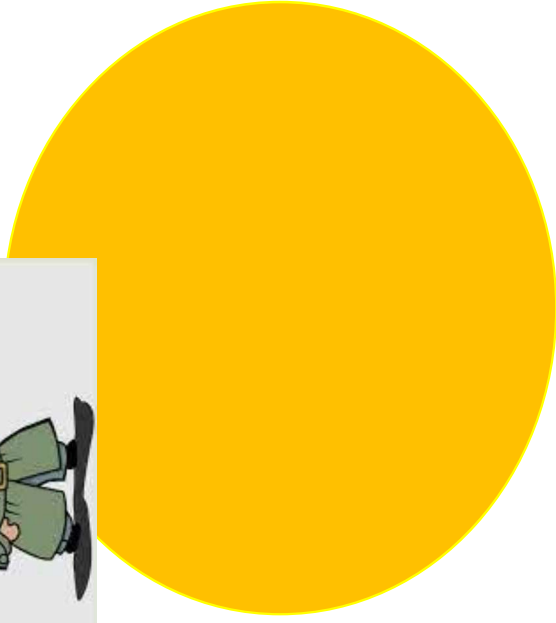
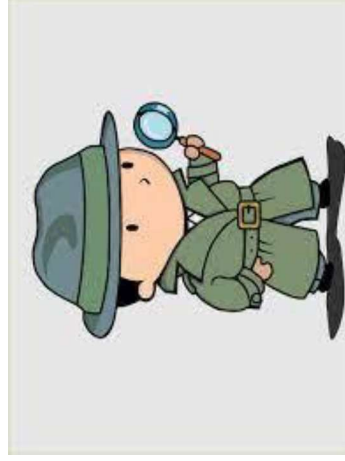
før, under og efterlæsning

- ”Læseaktiviteter i en klasse bør overordnet sigte efter at udfylde to funktioner:
- De skal hjælpe læserne med at forstå den særlige tekst, de er i gang med.
 - De skal hjælpe læserne med at udvikle gode læsestrategier til læsning af andre tekster.

(Pauline Gibbons: Styrk sproget, styrk læringen. Samfundslitteratur 2016)

- Synliggørelse af tankeprocesser
- Modellering
- Bruges/trænes/tales om

Læseguides – stilladseringsredskab og rejsefører

10.11.18, s. 23 – 29

lanter og dyr

Læseguide:

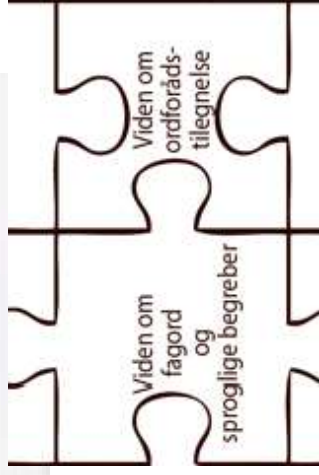
Før du læser

- Læseformål
- Fagbegreber

Mens du læser

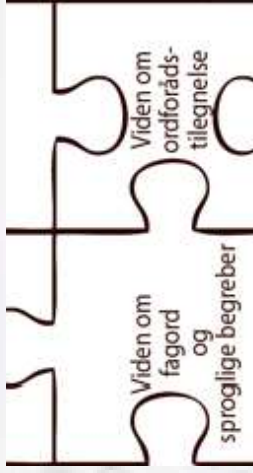
- Læs og skriv
- Organiser
- Skimmelæs
- Tænk efter
- Tjek din forståelse

10.11.18, s. 23 – 29

Samarbejde

Ordforrådsarbejde
– særligt i dybden

Find en, der	Navn
kan forklare det periodiske system	
der kan tegne et atom med en elektron i den yderste skal	
kan forklare, hvad en ionbinding er	
kan forklare hvad ædelgasreglen er	
der kan tegne et iongitter	
kan komme med et eksempel på en kemisk reaktion og skrive den ned	
har en yndlingssnack, der starter med c	

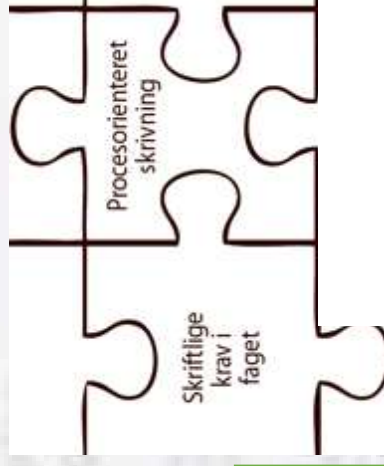

At skabe sproglige mulighedsrum sammen

10 mundtlige krav på tværs af fag

1. **Redegøre for fakta og begreber**
 - Forklare emner, begreber og viden med egne ord.
2. **Analysere materiale**
 - Undersøge tekster, billeder, tal, kilder eller forsøg systematisk.
3. **Fortolke eller forklare betydning**
 - Uddybe, hvad noget betyder, og komme med egne tolkninger.
4. **Perspektivere**
 - Sætte emnet i relation til andre fag, tidspunkter, samfund eller erfaringer.
5. **Argumentere fagligt**
 - Fremføre egne synspunkter og begrunde dem med faglig viden.
6. **Stille og besvare spørgsmål**
 - Vise nysgerrighed og indgå aktivt i faglig dialog.
7. **Bruge fagsprog**
 - Anvende relevante fagudtryk korrekt og præcist.
8. **Samarbejde og samtale fagligt**
 - Lytte til andre, bygge videre på idéer og kommunikere respektfuldt.
9. **Formidle viden struktureret**
 - Holde oplæg, fremlægge klart og disponere stoffet logisk.
10. **Reflektere over indhold og betydning**
 - Tænke over, hvad man har lært, og hvorfor det er vigtigt.

Mundtlig
krav i
faget

Fokus: At gøre
den
undervisningen
i skriftlig
fremstilling
skriftlig

Skriftsproglige krav

Resume
Analyse
Diskussion
Perspektivere
Forsøg
Større Skriftlig Opgave
Historieopgave
Ansøgninger
Instruktion

....

....

....

Samarbejde

At skabe mulighed for styrket skriftlighed sammen

Debatindlæg

I teksterne kan man læse om, hvordan der bliver sat spørgsmålstegn ved, om OL er en begivenhed, som man skal bevare eller beholde.

Jeg synes, at man skal se med kritiske øjne på, om OL stadig skal være en begivenhed, som man skal bevare.

Dette mener jeg på baggrund af at have læst artiklen ” OL’s historie er rig på politiske markeringer og boykotaktioner. Spørgsmålet er, om de nytter noget”, hvor det bliver beskrevet, at OL bliver brugt i politiske sammenhæng og er en pengemaskine. I mine øjne bør sport ikke handle om hverken politik eller penge, men om den enkelte sportspræsentation.

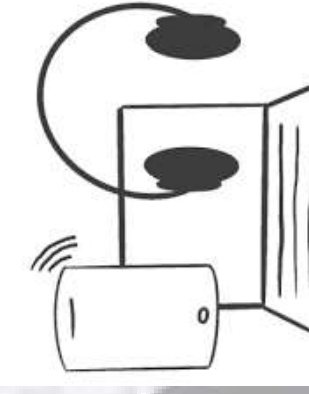
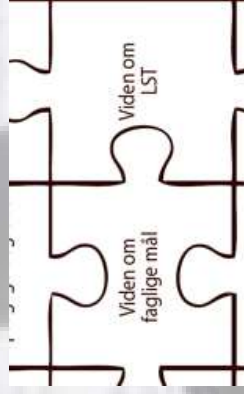
Fælles: Understreg formuleringer i sammenfatningen

Artiklen "Derfor taler alle om ubådssagen" er fra Kristeligt Dagblad den 21. august 2017 og skrevet af journalist Milan Højlund Ganesen. **Artiklen bygger på to kilder, lektor og forfatter Ulrik Lehmann og museumsleder Frederik Stand fra Politimuseet. De to giver hver deres forklaring på, hvorfor sagen har fået så meget omtale.**

Ulrik Lehmanns hovedsynspunkt er, at ubådssagen er meget speciel. Han begrundet sin påstand med, at der er nogle elementer i sagen, som ikke er set før. Alene det at bygge sin egen u-båd er specielt, ligesom der heller ikke er navneforbud i sagen. Desuden mener Ulrik Lehmann, at den store opmærksomhed skyldes, at historien følger en spændingskurve. Ulrik Lehmann uddyber, at den konstante medieovervågning er med til at opbygge spændingen. Denne spænding er med til at forme sagen til en fortælling, hvor man gerne vil have slutningen med.

Frederik Stand er museumsleder for Politimuseet i København. **Han mener, at den omfattende medieovervågning kan gå ud over de pårørende. På den anden side argumenterer han for, at den store mediedækning kan hjælpe politiets efterforskningsarbejde. Men det er tvetydigt. Til sidst argumenterer Frederik Stand for, at for mange oplysninger fra befolkningen kan føre politiet på det forkerte spor. Dette kan føre til, at sagen ikke bliver løst.**

Kompensatoriske hjælpemidler

Jo bedre man er til at
stave og skrive, jo
bedre er man til at
anvende hjælpemidler

(Juul, 2012)

Færdigheder og kompetencer og mål			
Oplæsningsprogram		Skanning og OCR	
Grundfunktionerne Oplæsning Et oplæsningsprogram kan læse tekst højt, når teksten er i digital form. Tale-til-tekst Tale til tekst giver mulighed for at tale til et device, som derefter skriver det ned.	Ordforslag Ordforslag hjælper med at stave ord ved at komme med forslag ud fra de bogstaver, som skrives. Skanning og OCR Skanning og OCR gør det muligt at få teksten overført til digital form, som derefter fx kan oplæses.		

Facilitering af samarbejde

Rangordenen fra let til svær i jeres hverdag

6
min

Besøg i klassen – læsevejleder er inde for at observere eks. med fokus på sproglige mål

Holde oplæg om kompensatoriske hjælpemidler ved semestrets start

Holde oplæg løbende om kompensatoriske hjælpemidler og læse- og skrivestrategier

Mikrobesøg i klassen (max. 30 min.) med fokus på 3 gode råd om læsning

Tage en snak over kaffemaskinen med fokus på ordblindevenlig undervisning

Lave et større projekt med fokus på læsning og skrivning

Samarbejde med en bestemt faggruppe om skrivestilladsering

Samarbejde med faglærere over mail omkring fagord og ordforråds-tilegnelse

Samarbejde med en kollega om en læseguide i vedkommendes fag

Kalde jeres team for "LæseSkrive.C entret" eller noget andet

Fortælle dine kolleger om, hvad du / I kan hjælpe med over frokosten

Udvælg den aktivitet som du finder mest relevant for dig / jer

Holde oplæg løbende om kompensatoriske hjælpemidler og læse og skrivestrategier

Holde oplæg om kompensatoriske hjælpemidler ved semestrets start

Besøg i klassen – man er inde for at observere eks. med fokus på sproglige mål

Tage en snak over kaffemaskinen med fokus på ordblindedenlig undervisning for de elever, der er ordblinde

Fortælle dine kolleger om, hvad du / I kan hjælpe med over frokosten

Mikrobesøg i klassen (max. 1 lektion) med fokus på 3 gode

Samarbejde med en kollega om en læseguide i

Lave et større projekt med fokus på læsning og skrivning

Fokus på synlighed: Kalde jeres team for "LæseSkrive.Centr et" eller noget andet

Samarbejde med faglærer over mail omkring sproglige mål

Samarbejde med en bestemt faggruppe om skrivestilladser i g

Udfyld den sidste tomme brik – hvad er det næste skridt for dig for at styrke samarbejdet mellem faglærere og læsevejleder. Del med din makker

2 min

Holde oplæg løbende om kompensatoriske hjælpemidler og læse- og skrivestrategier

Holde oplæg om kompensatoriske hjælpemidler ved semestrets start

Besøg i klassen – man er inde for at observere eks. med fokus på sproglige mål

Tage en snak over kaffemaskinen med fokus på ordblindevenlig undervisning for de elever, der er ordblinde

Fortælle dine kolleger om, hvad du / I kan hjælpe med over frokosten

Mikrobesøg i klassen (max. 30 lektion) med fokus på 3 gode

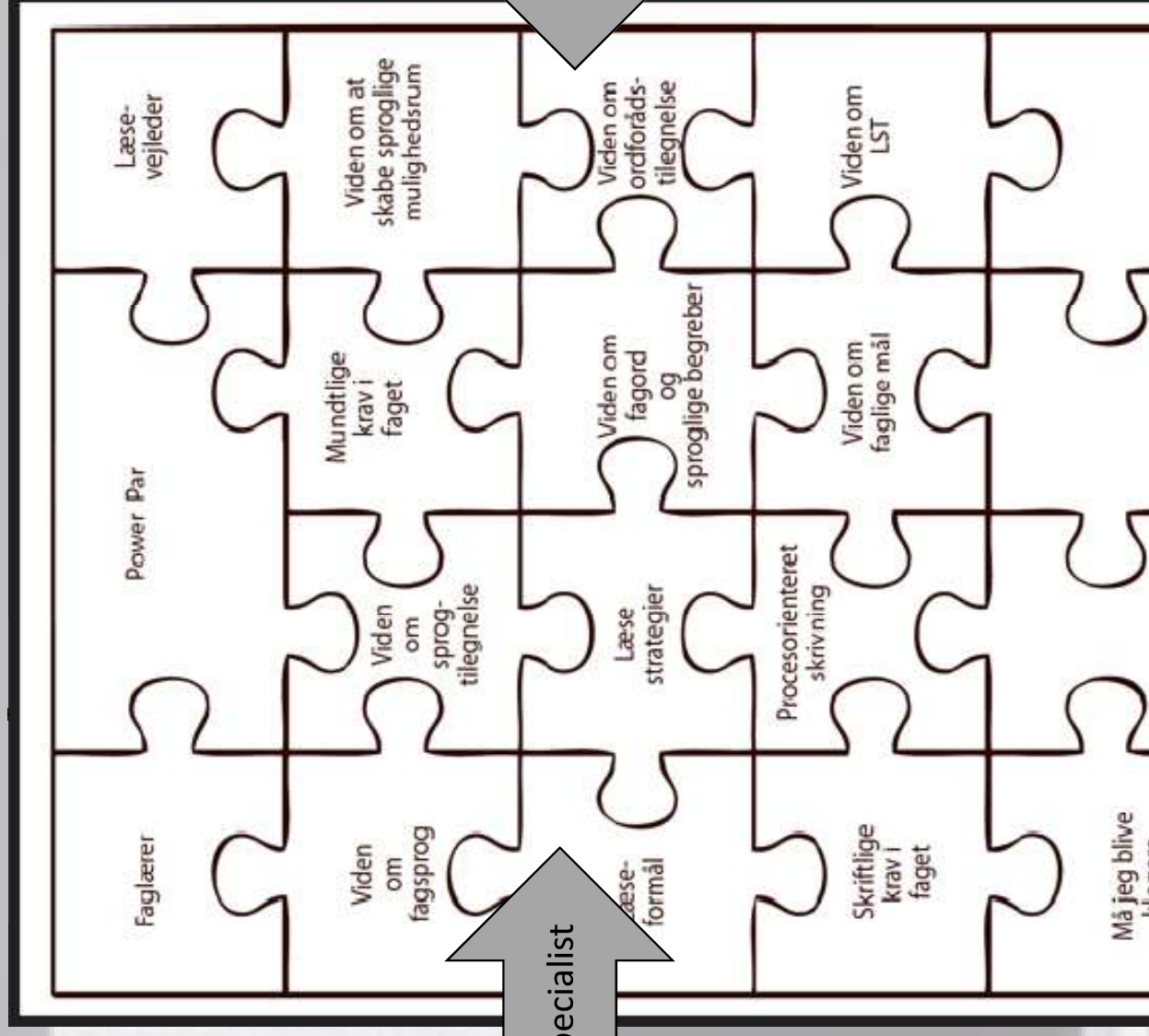
Samarbejde med en kollega om en læseguide i

Lave et større projekt med fokus på læsning og skrivning

Fokus på synlighed: Kalde jeres team for "LæseSkriverCentret" eller noget andet

Samarbejde med faglærer over mail omkring sproglige mål

Samarbejde med en bestemt faggruppe om skrivestiladsering

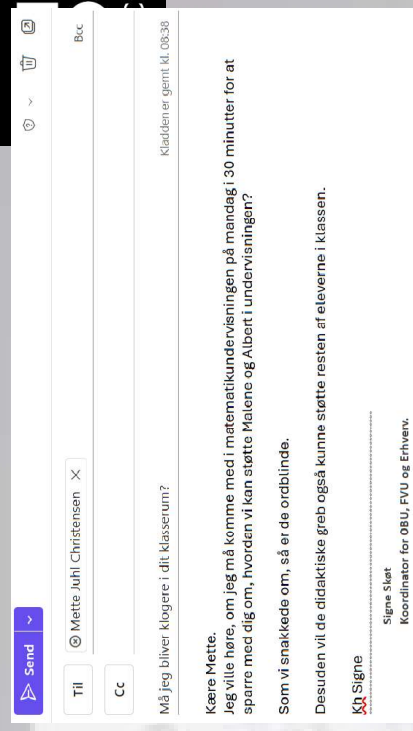

Metodespecialist

Fagspecialist

Viden
S-linje
Handling

Samarbejdet kræver...

og PC faldte i bedst.

Hvad der er nødvendigt.

for nogle, er godt
for alle

Tak for nu

Spørgsmål, undren mm. Skriv til
ssk@kbhsyd.dk

Fortsat godt skoleår 😊

